

ORTA ÖLÇEKLİ KENTLER VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTSEL GELİŞME

Dr. Öğr. Üyesi H.Burçin HENDEN ŞOLT1

ÖZET

Yaşam alanı olarak kırsal alan yerine kentsel alanların tercih edilmesi rastlanır bir durumdur. Ancak kentsel hizmetlerin paylaşımı kent yaşamını zorlaştırabilir. Bu nedenle kırsal ve kentsel alanların geçiő niteliğinde olan orta ölçekli kentler dikkat çekmektedir. Orta ölçekli kentlerin özelliği dışarıya göç vermesi ve ekonomik yapılarının zayıflamasıdır. Bunun yanı sıra mevcut ekonomik, teknolojik ve sosyal gelişmeler orta ölçekli kentin aleyhine olmakta, büyük kentler karşısında iş ve nüfus kaybetmektedirler. Ancak tüm bunlara rağmen, orta ölçekli kentler birçok yönden cazip yerleşim yerleridir. Büyük kentlerin yaratmış olduğu olumsuzluklardan kaçmak isteyenler için alternatif konumdadır. Ayrıca, orta ölçekli kentler sürdürülebilir kentsel gelişme açısından önemli avantajlar sunmaktadırlar. Bu çalışma; dünya genelinde önemi giderek artmakta olan “orta ölçekli kent” kavramını farklı boyutlarıyla tartışarak; sürdürülebilir kentsel gelişme açısından değerlendirmesini yapmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kent, Yerel Yönetimler, Kent Planlama, Sürdürülebilir Kentsel Gelişme, Orta Ölçekli Kent

MEDIUM-SIZED CITIES AND SUSTAINABLE URBAN DEVELOPMENT

Urban areas are preferred as living spaces instead of rural areas. Sharing urban services can make city life difficult. The middle-scale cities, which are the transition of rural and urban areas, are remarkable. The characteristic of medium sized cities is the emigration and weakening of economic structures. Besides, the current economic, technological and social developments are against the middle-scale city. Medium sized cities lose jobs and population compared to large cities. But despite all this, medium-sized cities are attractive settlements in many ways. It is an alternative for those who want to escape from the negativity created by big cities. In addition, medium-sized cities offer substantial advantages in terms of Sustainable Urban Development. This study discusses the concept of “mid-sized city”, which is increasingly important throughout the world, with different dimensions and evaluates it in terms of Sustainable Urban Development.

Keywords: City, Urban Planning, Sustainable Urban Development, Medium-Sized City

¹ Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Alaplı MYO Alaplı / Zonguldak, burcinhenden@hotmail.com

GİRİŞ

Kentbilim alanında kır itmesi-kent çekmesi olarak adlandırılan kentsel çekim gücünün sonuçlarını dünya çapında görmek mümkündür. Ayrıca kentlerin çeperindeki küçük köy ve belediyelerinde merkez kentlere doğru yaygınlaştıkları görülmektedir. Bu durum kırsal niteliklerini halen bir miktar sürdürmekte olsa bile hızlı kentleşmenin değişiminden etkilenmiş kentleri meydana getirmektedir. Kırsal ve kentsel yerleşimlerin birbirinden farklı olarak olumlu ve olumsuz yanları sıralanabilir. Bunlar ekonomik, sosyal, kültürel ve psikolojik olarak gruplanabilir. Farklı büyüklükteki kentsel yerleşmelerin olanaklarında da değişiklikler söz konusudur.

Türkiye'deki kentleşme sürecinin daha çok ekonomik ekseninde büyümesi bireylere ilk aşamada olumlu katkı sağlıyor gibi görünse bile; sonrasında sosyal ve psikolojik sıkıntılar yaratabilmektedir. İnsan ölçeğinden kopan kentsel yerleşmelerin yarattığı sorunlar bireylerde yeşil alan özlemiyle kırsal alana duyulan özlemi doğurabilir. Yani aslında bireyler için hem kentsel fonksiyonları edinebildikleri hem de kırsal alana dair eylemlerinin bazılarına devam edebildikleri bir ortam arayışı söz konusu olabilir. Bu noktada “orta ölçekli kent” kavramı ile karşılaşmaktayız. Literatürde farklı bilim insanları orta ölçekte kentin tanımlamasını demografik, sosyal, ekonomik açılarından ele almaktadırlar. Orta ölçekli kent; “büyük ve küçük kentlerin avantajlarını bünyesinde toplayan ve sürdüren, bununla birlikte dezavantajlarını sürdürmeyen ve bu iki kentin bileşkesi olan kent” olarak tanımlanmaktadır (Attica Workshop,1995). Bolay ve Rabinovich’e göre (2004) ; orta ölçekli kentler büyük kentlerden farklı olarak kent ve kır dengesinin kurulmasında kritik role sahiptir. Bu kentler, kırsal alanıyla güçlü bağlar ve tamamlayıcı ilişkiler sunarken, kırsal nüfusa daha iyi yaşam koşulları ve daha az kirlenmiş çevre sağlarlar. Bu durum sürdürülebilir kentsel gelişme açısından olumlu olarak değerlendirilebilir.

Bu çalışma; dünya genelinde önemi giderek artmakta olan “orta ölçekli kent” kavramını farklı boyutlarıyla tartışarak; sürdürülebilir kentsel gelişme açısından değerlendirmesini yapmaktadır.

1. ORTA ÖLÇEKLİ KENT KAVRAMI

Göç süreci sonucunda nüfus açısından yoğunlaşan kentler ışıltısıyla bireylere ekonomik ve kültürel imkanlar sunsa da; ekolojik ve psikolojik sıkıntılarda doğurabilmektedir. Bu noktada; aynı fırsatları bir nebze de olsa sunabilen fakat diğer sıkıntıların daha az yaşandığı orta büyüklükteki kentlerin önemi artmıştır. Bu kentler kırsal ve kentsel yerleşimlerin niteliklerini beraberinde barındıran; genellikle yakınında bulunan bir merkezden beslenebilen; kırsal bağlantılarından da kopmamış yerleşimlerdir. Orta ölçekli kentler büyük kentlerin olumsuzluklarının bertaraf edilmesi, kırsal alan ile olan yakın ve güçlü bağları, kırdan kente göçün engellenmesi, hizmet merkezleri olma gibi birçok nokta açısından son yıllarda önemli araştırma konularından birisi haline gelmiştir (Hinderink ve Titus, 2002).

Kent bilim açısından; nüfus, ekonomik ve ekolojik boyutlarla tanımlanabilen bu yerleşimlere dair farklı tanımlamalar mevcuttur. Geray’a göre (2000); nüfusu 20 bin ile 300 bin arasındakilere “orta şehir”, 300 binden çok olanlara “büyükşehir” denilmesi uygun görülmüştür. Yasal açıdan bakıldığında 442 sayılı Köy Kanunu’nda (1924); nüfusu 2.000’den az yerleşimler köy; 2.000-20.000 arası kasaba; 20.000-300.000 arası orta şehir; 300.000’den fazla ise büyükşehir olarak tanımlanmaktadır. 5393 sayılı Belediye Yasasında (2005) belediye kurulması ise olması gereken nüfus 5.000 olarak belirtilmektedir. 5216 Sayılı yasaya göre (2004) bir kentin büyükşehir sayılabilmesi için gereken nüfus 750.000dir. 01.02.2019 tarihinde yayınlanan TÜİK (2019) Haber Bülteninde Türkiye nüfusu 31 Aralık 2018 tarihi itibarıyla 82 milyon 3 bin 882 kişidir. İl ve ilçe merkezlerinde ikamet edenlerin oranı 2017 yılında %92,5 iken, bu oran 2018 yılında %92,3’e gerilemiştir. Belde ve köylerde yaşayanların oranı ise %7,7 olarak görülmektedir. Buna göre ülkemizde büyük kentlerde bir yığılma olduğu gözlenebile; belde yerleşimlerindeki oranda yükselme eğilimi sezilmektedir. Orta ölçekli kentler ülkenin gerek mekânsal olarak sürdürülebilir gelişmesinin sağlanmasında gerekse de bölgesel dengesizliklerin veya kutuplaşmaların ortadan kaldırılmasında etkindir. Ayrıca büyük kentlere olan nüfus yığılmalarının önlenmesinde çok önemli görevler üstlenmektedir (Yazar, 2015).

Kentlerde çevresel konular, toplumda güce ve kaynaklara erişimle ilgili olarak ele alınmaktadır. Bu yaklaşıma göre sürdürülebilir gelişme, politik isteğe ve gücün yerel yönetime desantralize edilmesine bağlıdır. Çevresel sorunlar teknik sorunlardan daha politik içerikli olduğu için, yönetim konusu sürdürülebilir kent modellerinin her türüsünde ele alınabilecek bir konudur (Türker 2000). Yerellik lehine çalışmaların en rahat uygulama ortamlarından biri orta ölçekli kentlerdir. Yönetim ve halk etkileşiminin rahatlıkla sağlanabileceği ortamlar açısından orta ölçekli kentler kentsel gelişimin başat unsurlarından biridir. Orta ölçekli kentlerde istihdam kaynaklarının değerlendirilmesi yolları ile kentlerin ekonomik canlılığının güçlendirilmesi yönünde eylemler gerekmektedir. Dolaylı amaç, artan üretkenliğin getirdiği kazançta adil biçimde erişilmesi, sosyal dışlanmanın azaltılması ve güvenliğin artırılması yönündeki eylemleri içermektedir (Habitat, 2019).

2. SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTSEL GELİŞME OLGUSU

Sürdürülebilirlik kelime anlamı olarak ekonomik büyüme ve insan iyiliğinin, bütün sistemlerin temeli olan doğal kaynaklara bağlı olduğunu kabul eder (Timmer, 1991). Kentsel çevrede edinilebilecek yaşam kalitesi ile kaynak sorunu konusu kentsel gündemin önemli bir maddesidir. Konuyla ilgili yapılan organizasyonlardan olan 1972 Stockholm Konferansı’nda; çevre ile insan hakları, çevrenin korunması ile ekonomik kalkınma, ekonomik kalkınma ile sosyal kalkınma kavramları arasındaki bağlantı kurularak, sağlıklı bir çevrede yaşamının temel insan haklarından olduğuna dikkat çekilmiştir (TC Dışişleri Bakanlığı, 2019). 1992’de düzenlenen BM Çevre ve Kalkınma Konferansı (Rio Konferansı), ulusların çevreye duyarlı yönetim şekilleri benimsemelerine yönelik bir dizi ilkenin kabulü açısından önemli bir adım olmuştur (Emrealp, 2005).

Sürdürülebilir Gelişme olgusunun karşımıza çıktığı en önemli kaynaklardan biri Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonunun 1987 yılında yayınladığı “Ortak Geleceğimiz” başlıklı rapordur. Brundtland Raporu olarak anılan rapor genel olarak;

- Çevre sorunlarının endişe verici seviyeye ulaştığı
- Ekonomik kalkınma planlarının çevre konularını ikinci plana attığı
- Tarımsal ve endüstriyel yayılmanın devam ettiği
- Ormanlara olan baskının artarak devam ettiği belirtilmektedir (BM, 2019).

Tablo 1: Sürdürülebilir Toplulukların Sekiz Özelliği

<i>Aktiflik, Kapsayıcılık, Güvenlik</i>	Güçlü bir yerel kültür ve diğer ortak topluluk etkinlikleriyle ortaya çıkan eşitlik, hoşgörü ve bağlılık.
<i>İyi İdare</i>	Etkin ve kapsayıcı katılım, temsil ve liderlik.
<i>İyi Ulaşım</i>	İnsanları işlerine, okullarına, sağlık hizmetleri ve diğer hizmetlere bağlayacak iyi ulaşım hizmetleri.
<i>İyi Hizmet</i>	İnsanların ihtiyaçlarına uygun ve herkes tarafından erişilebilecek kamusal, özel, topluluğa ilişkin ve gönüllü hizmetler.
<i>Çevreye Duyarlılık</i>	İnsanların yaşaması için, çevreye saygılı olarak gerçekleştirilen yerler.
<i>İyi Gelişim</i>	Büyüyen, çeşitli ve yenilikçi yerel ekonomi.
<i>İyi Tasarım ve İnşaat</i>	Kaliteli bir yapı ve doğal çevre.
<i>Herkes İçin Eşitlik</i>	Bugün ve gelecekteki tüm toplulukları içeren bir anlayış

Kaynak: Sürdürülebilir Kentleşme Göstergeleri Raporu, www.habitat.org.tr › dosyalar › surdurulebilirkentlesmegostergeleriraporu.doc, Erişim Tarihi: 19.04.2019

Temel ihtiyaçların karşılanmasında sosyal örgütlenme ve ekolojik tabanlı kent planlama politikaları sürdürülebilir kentsel gelişmenin anahtarları arasındadır. Birleşmiş Milletler'in diğer önemli belgelerinden biri durumuna gelen Gündem 21, “sürdürülebilir gelişme” kavramının yaşama geçirilmesine yönelik bir eylem planı niteliğindedir. 21. Yüzyılın gündemini belirleme amaçlı ortaya atılan tespit ve öneriler; çevresel değerlere duyarlı, teknolojik gelişme ve katılımı destekleyen ve sürekli gelişmeyi tetikleyen bir tutum içermektedir. Gündem 21 de, katılımın güçlendirilmesinin önemini vurgulamakta, kadınların, çocukların, gençlerin, yerel toplulukların, sivil toplum örgütlerinin, yerel yönetimlerin, işçilerin, ticari derneklerin, iş ve sanayi dünyasının, bilim ve teknoloji insanların karar alma süreçlerine katılımının gerekliliğinden söz etmektedir (Henden, 2007). 2002 yılında yılında Johannesburg'ta BM Genel Kurulu Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi düzenlenmiştir. Bu zirvedeki temel konular yoksulluğun yok edilmesi, sürdürülemez üretim ve tüketim kalıplarının değiştirilmesi, ekonomik ve sosyal kalkınmanın doğal kaynak temelini koruması ve yönetilmesi, küreselleşen dünyada sürdürülebilir kalkınma ile sürdürülebilir kalkınma için sağlık olarak belirlenmiştir (TUBA, 2002).

Sürdürülebilirlik ilkesinin çizdiği genel çerçeveye uygun olarak, “sürdürülebilir kentleşme” yaklaşımı aşağıdaki temel konuları içermelidir (Wheeler 2004):

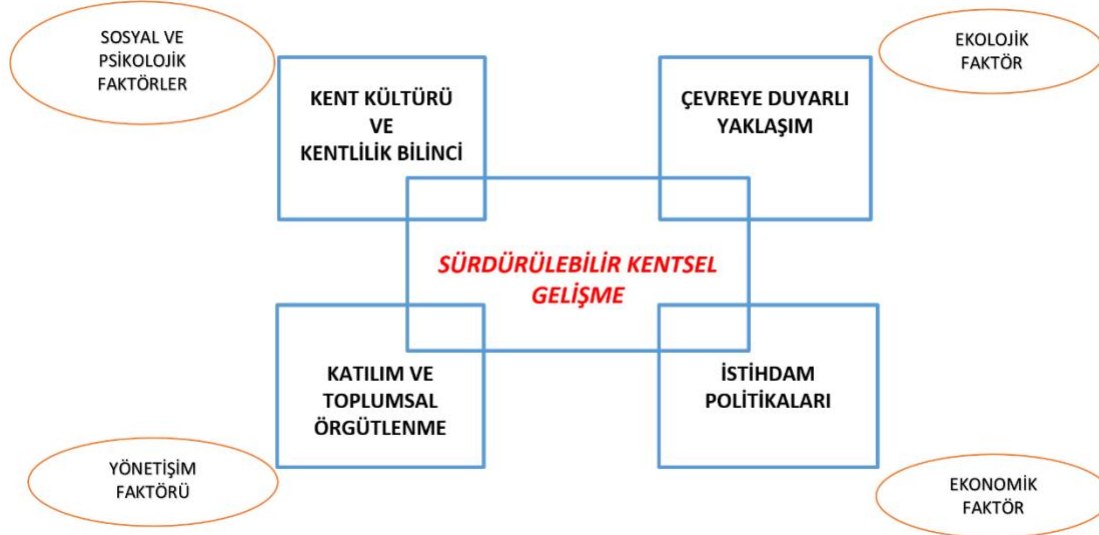
- Büyümenin denetlenmesi ve arazi kullanım planlaması
- Kentsel tasarım
- Konut
- Ulaşım
- Çevre koruma ve restorasyon
- Enerji ve malzeme kullanımı
- Yeşil mimarlık ve yapılaşma
- Eşitlik ve çevresel adalet
- Ekonomik gelişme
- Nüfus

Sürdürülebilir kalkınma süreci, üretim ve tüketim kalıpları, istihdam ve iş gücü gibi sosyal ve ekonomik alanlarda önemli teknolojik ve yapısal değişiklikleri de beraberinde getirmektedir. Buradaki temel sorun, bu yeni sürecin dayattığı değişikliklerin ülkelere getirdiği ilave maliyet ve fırsatların finansmanının nasıl sağlanacağı hususudur.

3. ORTA ÖLÇEKLİ KENTLERDE SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTSEL GELİŞME

Sürdürülebilir kentsel gelişme sadece çevre korumanın ön plana çıktığı bir kalkınma anlayışı olmayıp, gelişmeye dair tüm ekonomik, finansal, ticari ve sanayi politikaların, büyümeyi, ekonomik sosyal çevresel açılardan sürdürülebilir kılmak amacıyla uyumlaştırıldığı bir süreçtir. Başka bir dille kentsel hizmetlerin planlama ve uygulama sürecinde doğal kaynakların korunmasını dikkate alan; bunun yanı sıra tüm süreçlerde katılımcı demokrasi mantığını harekete geçirerek kentsel aidiyete vurgu yapan bir bakış açısına sahiptir. Bunun milyonlarca nüfuslu metropol kentlerdeki başarı oranının düşük olması muhtemel bir gerçektir. Oysa orta ölçekli kentler kentsel gelişmenin sürdürülebilir kılınması için stratejilerin ortaklaşa yürütülebileceği mekanlar haline dönüşebilir. Bu yolla orta ölçekli kentlerdeki yaşamın desteklenmesi ve yaşam kalitesinin artırılması da mümkündür.

Şekil 1: Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Süreci Faktörleri

Yerel kalkınmanın farklı bir yansıması olarak fiziki ve sosyal dokunun iyileştirilmesi; istihdam olanaklarıyla desteklenen kentsel gelişmede çevresel faktörlerin korunması yaşamsal kaliteyi olumlu etkileyecektir. Böylece orta ölçekli kentlerin başlıca sorunları olan dışa doğru göç ve sosyal bütünlüğün zarar görmesi gibi unsurlarında önüne geçilebilecektir.

Kent yönetimlerinin halka sunması gereken hizmetler yasayla belirlenmiştir. 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesine göre (2005); belediye, mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla; imar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Bu kentsel hizmetlerin doğru organizasyonu ve sunum teknikleri orta ölçekli kentlerde sürdürülebilir gelişme ortamı yaratmak hem yasal hem de sosyal açıdan taleplerin karşılanabilmesi sonucunu doğurabilecektir.

Ülkemizde sürdürülebilir kentsel gelişme açısından olumlu sayılabilecek adımlardan biri de Yerel İzleme, Araştırma ve Uygulamalar Derneği (Yereliz, 2019) tarafından organize edilen Sürdürülebilir Kentsel Gelişim Ağı toplantısıdır. Türkiye'nin farklı bölgelerinden 21 belediyenin katılımıyla Belediyeler için Stratejik Plan ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Eğitimi gerçekleştirilmiştir. Belediyelerin stratejik planlarını yaptığı bir süreçte gerçekleştirilen eğitim, 2020–2024 dönemi belediye gündeminin dünyanın küresel gündemleriyle buluşturulması gerekliliği öne çıkmıştır. Sürdürülebilirlik ve yerelleşme başlığı altında düzenlenen atölye çalışmasıyla, yerellerin küresel ölçekli gündemlerle bağ kurması ve bu sayede iklim krizi, yoksulluk, eşitsizlik ve kurumsal yapıların güçlenmesi gibi başlıklarda belediyelerin politika belgeleri oluşturması gerekliliği vurgulanmıştır.

Sürdürülebilir Kentsel Gelişim Ağında, Bursa Gürsu Belediyesi, Bursa Nilüfer Belediyesi, Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, Zonguldak Çaycuma Belediyesi, Kars Belediye Başkanlığı, Rize Fındıklı Belediyesi, Muğla Fethiye Belediyesi, Mardin Büyükşehir Belediyesi, İstanbul Avcılar Belediyesi, İstanbul Küçükçekmece Belediyesi, İstanbul Maltepe Belediyesi , İstanbul Sultanbeyli Belediyesi, İzmir Büyükşehir Belediyesi, İzmir Çiğli Belediyesi, İzmir Konak Belediyesi, Denizli Acıpayam Belediyesi, Siirt Belediyesi, Şanlıurfa Ceylanpınar Belediyesi, Giresun Espiye Belediyesi, Van Büyükşehir Belediyesi yer almaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Özellikle büyük kentlerde yaşanan ekonomik ve toplumsal ayrışmalar; fiziksel ve sosyal sorunlara yol açmaktadır. Kentsel fonksiyonlara sahip olma özlemi giderek yerini kırsal alanın verdiği huzura yönelmeye bırakmaya başlamıştır. Bu durum hem kentin nimetlerinden faydalanılabilecek; hemde kırsal yaşamın güzelliklerini tadabilecek ortamları önemli kılmaktadır. Özellikle birkaç metropoldeki yığılmalar kentsel çevresel sorunların artışı hızlandırmaktadır. Bu kentlerin sınırları yakınlarındaki kırsal yaşam niteliğini devam ettirmekte olan şehirlerde de bu kentlere eklenme süreci gözlenmektedir. Kentsel yaşamın getirdiği avantajları reklam kampanyası şekline dönüştüren konut politikaları da sosyal ayrışmayı tetiklemektedir. Oysa sunulması vaad edilen tablonun pek çoğu orta ölçekli yerleşimlerde temel anlamda sahip olunabilecek niteliklerdir. Metropollerdeki istihdam, barınma, ulaşım gibi sorunlar orta ölçekteki kentlerin önemini artırmaktadır. Orta ölçekli kentler fiziksel, sosyal ve çevresel organizasyon ve örgütlenmenin daha kolay olabileceği mekanlardır. Sürdürülebilirlik açısından bakıldığında; ekonomik kaygılarla doğal kaynakların bilinç kullanımının önüne geçilmesi önemli bir husustur. Bu yaklaşımda yaratılacak kentsel gelişme politikalarının uygulamaya konabilmesi orta ölçekli kentlerde daha rahat olabilecektir.

Orta ölçekli kentlerin iş imkanları nedeniyle dışarıya göç vermesi; bu nedenle kentsel kimliğinde meydana gelebilecek zedelenme; dolayısıyla da kırsal niteliğin zarara uğraması konuları önemlidir. Oysa doğru kent planlama politikaları ile orta ölçekli kentlere verilen önemin artması gereklidir. Yerel kalkınma olanakları ekonomik ve toplumsal boyutuyla ele alınarak geliştirilmelidir. Bu yolla artırılabilir katılım ortamları kente olan bağlılığı da artıracaktır; fiziksel ve çevresel boyutta iyileşmeler de gözlenebilecektir. Başka bir deyişle orta ölçekli kentler sürdürülebilir kentsel gelişme politikalarının uygulanması açısından avantajlı niteliklere sahiptir. Ülkesel kalkınmanın örgütlenmesini sadece büyük kentler bazında ele almak; sayıca oldukça çok olan orta ölçekli kentlere haksızlık niteliğindedir. Yerele olan önemin artırılması; kentsel gelişimin sürdürülebilirliğinin sağlanmasında önemli bir payda olacaktır. Ülkesel kalkınmanın en önemli basamaklarından biri orta ölçekli kentlerde uygulanacak sürdürülebilir gelişme politikaları olacaktır.

KAYNAKÇA

ATTICA WORKSHOP (1995). Intermediate Cities in Search of Sustainability, The Research and the Attica Workshop, Lavrion, European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, 4-6 October 1995, Dublin, Ireland, Erişim tarihi 19.04.2019

BELEDİYE KANUNU (2005). 5393 Sayılı Belediye Kanunu, Kabul Tarihi: 03.07.2005, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>, Erişim Tarihi: 16.03.2019

BM (2019) Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future, <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf>, Erişim Tarihi: 17.03.2019

BOLAY, J. C., RABINOVICH, A., (2004), Intermediate Cities in Latin America Risk And Opportunities of Coherent Urban Development, Cities, C. 21, S. 5, s.407-421.

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KANUNU (2004) 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, Kabul Tarihi : 10/7/2004, Yayımlandığı Resmi Gazete : Tarih : 23/7/2004 Sayı:25531

EMREALP, S. (2005) YG 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler El Kitabı, IULAEMME Yayını, 2. baskı, Birmot Matbaası, s.14

GERAY, C. (2000). Belediye Kurulmasında Uyulacak Ölçütler ve Yöntem, Türk Belediyecilik Derneği-Konrad Adenauer Vakfı, Ankara.

HABITAT (2019) Sürdürülebilir Kentleşme Göstergeleri Raporu, www.habitat.org.tr › dosyalar › surdurulebilir-kentlesme-gostergeleri-raporu.doc, Erişim Tarihi: 19.04.2019

HENDEN, H.B. (2007) *Yönetişimin Kentli Memnuniyetine Etkisi Gündem 21 Çerçevesinde Değerlendirme: Kdz.Ereğli Ve Nilüfer Belediyeleri*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir Ve Bölge Planlama Anabilim Dalı Doktora Tezi

HINDERINK,J.; TITUS,M. (2002). Small Towns and Regional Development: Major Findings and Policy Implications from Comparative Research, Urban Studies, C.39, S.3, s.379

KÖY KANUNU (1924). Köy Kanunu, Kanun Numarası : 442, Kabul Tarihi : 18/3/1924, Yayımlandığı Resmi Gazete : Tarih : 7/4/1924 Sayı : 68

TC DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI (2019) Sürdürülebilir Kalkınma Nedir?, <http://www.mfa.gov.tr/surdurulebilir-kalkinma.tr.mfa>, Erişim Tarihi: 16.03.2019

TIMMER, C.P. (1991) “The Agricultural Transform”, (der) Chenery H., Sirinivasa T.N., Handbook of Development Politics, Amsterdam, Elsevier Science Publications, s. 320.

TUBA (2002) Türkiye Bilimler Akademisi Raporları, Türkiye İçin Sürdürülebilir Kalkınma Öncelikleri, Sayı:6, ISBN: 975-8593-31-5

TÜİK (2019) Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni, Sayı: 30709, Tarih: 01 Şubat 2019, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30709>, Erişim Tarihi: 14.03.2019

WHEELER, S. (2004) Planning for Sustainability: Toward Livable, Equitable, and Ecological Communities. Londra ve New York: Routledge.

YAZAR, K.H. (2015) Küreselleşme Sürecinde Orta Ölçekli Kentlerin Önemi ve Türkiye Üzerinde Bir İnceleme, <http://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/YAZAR-Kadir-Hakan->, Erişim Tarihi: 14.03.2019

YERELİZ (2019) Yerel İzleme, Araştırma ve Uygulamalar Derneği, Sürdürülebilir Kentsel Gelişim Ağı, <http://yereliz.org/kuresel-gundemler-ile-belediyeler-bulustu-surdurulebilir-kentsel-gelisim-agi-kuruldu/>, Erişim Tarihi. 16.07.2019